

ΕΣΦΑΛΜΕΝΕΣ «ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰσαγωγή	3
Λάθη γενικοῦ χαρακτήρα	4
Λάθη στὸν ἔσπερινὸ	10
Λάθη στὰ ἀπόδειπνα	14
Λάθη στὸν ὄρθρο	15
Λάθη στὴ λιτανεία	20
Λάθη στὶς ὥρες	21
Λάθη στὴ λειτουργία	22
Λάθη στὴν προηγιασμένη	30
Λάθη στὸ μηνολόγιο	31
Λάθη στὸ τριώδιο	35
Λάθη στὸ πεντηκοστάριο	39
Λάθη στὸ βάπτισμα	43
Λάθη στὸ γάμο	43
Λάθη στὸ εὐχέλαιο	45

Λάθη στὸ μεγάλο μοναχικὸ σχῆμα.....	45
Λάθη στὶς χειροθεσίες	45
Λάθη στὶς χειροτονίες	46
Λάθη στὴ θεμελίωση ναοῦ	46
Λάθη στὸ μικρὸ ἁγιασμὸ	47
Λάθη στὸ μεγάλο ἁγιασμὸ	47
Λάθη στοὺς παρακλητικοὺς κανόνες	47
Λάθη στὴν κηδεία	48
Λάθη στὸ μνημόσυνο	49
Ἐπίλογος	51

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στὴν πράξη τῆς καθημερινῆς λατρείας καλούμαστε νὰ διακρίνουμε τὴν αὐθεντικὴ παράδοση ἀπὸ τὶς καινοτομίες-αὐθαιρεσίες, οἱ ὁποῖες διαδίδονται ἄμεσα «ὡς καὶ εἰς ἔθος τὴν ἀταξίαν προβῆναι» (Συμεῶν Θεσσαλονίκης (+1429) P.G. τ. 155 στ. 680AB). Αὐτὸ προλαμβάνει ὁ ἀρμόδιος ἔλεγχος. Ἡ λειτουργικὴ ἀγωγή ἀποτελεῖ προϋπόθεση τῆς λειτουργικῆς ἀναγέννησης καὶ τῆς ἀναθεώρησης τοῦ τυπικοῦ. Ἡ λειτουργικὴ κατήχηση νέων καὶ ἐνηλίκων δὲν πρέπει νὰ ἀμελεῖται. Τὶς παρακάτω διατάξεις –

συνήθειες τολμῶ νά χαρακτηρίσω ἐσφαλμένες, καθώς ἀποκλίνουν ἀπό τήν ἀρχαία αὐθεντική παράδοση-ἀκρίβεια, χωρίς νά ἀποτελοῦν συνετή ἐξέλιξη. Προέκυψαν ἀπό τὰ κυριότερα σημεία τῆς διαθέσιμης μελέτης Ἀρχέτυπες διατάξεις περιλαμβάνοντας καί ἄλλα πρακτικά θέματα. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε νά με καλέσετε στο 28210 93598. Μανόλης Θεοδωράκης, ἐρευνητής τυπικοῦ.

ΛΑΘΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Τò νά μὴν λέγονται ἐναλλάξ ἀπό τοὺς χοροὺς τὰ Κύριε ἐλέησον ἢ Παράσχου Κύριε.

Τò νά ψάλλει ὁ χορὸς «Κύριε ἐλέησον» ἢ «Παράσχου Κύριε» ταυτόχρονα μὲ τὰ παραγγέλματα τοῦ διακόνου ἢ τοῦ ἱερέα σὲ συναπτές, ἐκτενεῖς ἢ πληρωτικά. Ὁμοίως δὲν

λέγονται τὰ Ἀμήν στήν εὐχή «Δέσποτα πολυέλεε...», τὰ Κύριε ἐλέησον ἢ Ταῖς αὐτῶν ἀγίαις πρεσβείαις ὁ Θεὸς ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς στήν εὐχή «Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου...» καὶ «Τὸν εὐλογοῦντα...» κατὰ τὴν ἀπόλυση.

Τὸ νὰ μὴν περιμένει ὁ διάκονος ἢ ὁ ἱερεὺς τὸν χορὸ νὰ τελειώσει.

Τὸ νὰ λέγεται «Ἀμήν» μετὰ τὸ «Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον...» (ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ πού εἶναι τὸ «Κύριε ἐλέησον»).

Κατὰ τὸν διακονικὸ στίχο «Τῆς Παναγίας ἀχράντου...» παρεμβάλλεται ἐσφαλμένα ἀπὸ τοὺς ψάλτες τὸ «Ὑπεραγία Θεοτόκε...», ἐνῶ ἡ μόνη σωστὴ ἀπάντηση δίδεται στὸ τέλος μὲ τὸ «Σοὶ Κύριε».

Τὸ νὰ παραλείπεται τὸ Ἀμήν μετὰ ἀπὸ ἐκφώνηση «...καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων».

Τὸ νὰ βοηθάει ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος τὸν ψάλτη ἀπὸ τὸ ἱερό.

Τὸ νὰ λέγεται «Σοφία. Πρόσχωμεν», ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «Σοφία». Ἐπιγραφή ἀναγνώσματος. «Πρόσχωμεν».

Ὁ ἀρχιερεύς: «Εἰρήνη πᾶσι¹». – «Εἰς πολλὰ ἔτη δέσποτα» (ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «Καὶ τῷ πνεύματί σου» καὶ μόνον).

Λανθασμένη συνήθεια στὶς ἀπολύσεις:

Δόξα, Καὶ νῦν. Κύριε ἐλέησον γ'. Πάτερ (ἢ Δέσποτα) ἅγιε εὐλόγησον. Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι. Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν...

Ὅρθή τάξη:

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι. Δόξα, Καὶ νῦν. Κύριε ἐλέησον γ'. Κύριε εὐλόγησον. (Ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν) Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν...

Τὸ νὰ διαβάζονται τροπάρια, ὅπως π.χ. «Φῶς ἱλαρόν», «Προστασία φοβερά», ὑπακοή, κανόνες, κοντάκιο, οἶκος, θεοτοκία ὠρῶν.

---

¹ Ὅχι «Εἰρήρηνη πᾶσι».

Τὸ νὰ μεταβάλει ἢ ὑπαρξῆ εἰκόνας ἢ φυλλάδας
τὴν ἀκολουθία σὲ ἐορταστική. Αὐτοβουλία.

Ἡ χρῆση τοῦ τυπικοῦ τοῦ Βιολάκη σὲ μονές.

Τὸ νὰ παραλείπεται τὸ Μηνναῖο ὅταν
χρησιμοποιεῖται φυλλάδα.

Τὸ νὰ παραλείπεται ἢ Παρακλητικὴ κατὰ τὰ
προεόρτια ὅλων τῶν ἐορτῶν.

Οἱ παραλείψεις σὲ ἀκολουθίες ποὺ
ἐπισυνάπτονται, ὅπως μεσονυκτικὸ-ὄρθρος,
ἐσπερινὸς-παράκληση, μεγάλο ἀπόδειπνο-
παράκληση, ἐσπερινὸς-εὐχέλαιο, παράκληση-
εὐχέλαιο, ἀρῶαβώνας-γάμος, γάμος-βάπτισμα
κ.λπ.

Τὸ νὰ προτιμῶνται μερικὲς φορὲς τὰ ἀργά,
ἀκατανόητα στοὺς πολλούς, μαθήματα ἀντὶ τῆς
στιχολογίας (ψαλμωδίας) τῶν ᾠδῶν, ὁλοκλήρων
κανόνων καὶ κοντακίων μὲ ὅλους τοὺς οἴκους
τους.

Ἡ ἐπιλογή ψαλτῶν μὲ κακὴ ἄρθρωση (ΤΜΕ σ. ιβ').

Ἡ ψαλμωδία χωρὶς ῥάσο.

Τὸ νὰ χρησιμοποιεῖται ἠλεκτρονικὸς ἰσοκράτης.

Τὸ νὰ ὑπάρχει ὑπερβολικὴ ἔνταση τῶν μικροφῶνων Ἐκκοσμίκευση, μανία ψευδῆς (ψ. λθ' 5). Ἡ τελετουργία ἔχει τρόπο καὶ ἦθος εὐλαβικό.

Ἡ προτίμηση τῶν διασκευῶν ἀπὸ τὰ πρωτότυπα μουσικὰ κείμενα τῶν πρώτων ἐκδόσεων. Ἡ καλὴ γνώση τῆς μουσικῆς δὲν πρέπει νὰ γίνεται παιχνίδι μὲ τὴν παράδοση.

Τὸ νὰ θεωρεῖται ἡ ψαλμωδία μεράκλωμα καὶ τραγούδι. Ποιὸν κοροϊδεύουμε; Ἄτακτες βοές καὶ ἀμανέδες δὲν χρειάζονται, οὐ τε εὐρωπαϊκὴ μουσική, ἀλλὰ μέλος παλαιὸν ἐκκλησιαστικόν.

Τὸ νὰ γίνονται συζητήσεις ἢ ἀστεῖα στὸ ἱερό ἢ στὰ ἀναλόγια.

Ἡ ἀνάγνωση τῆς ἀκολουθίας τῆς θείας μεταλήψεως ἀπὸ πιστοῦς ἐν ὥρᾳ ἀκολουθίας.

Τὸ νὰ τρώγονται λέξεις ἢ συλλαβές ἢ νὰ ἀλλοιώνονται (ΤΜΕ σ. 52). Χρειάζεται ἀρετή, ἀκοίμητος ζῆλος καὶ ὄχι κακομεταχείριση τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. Νὰ ἐλέγχομε τὸν ἑαυτό μας ἀπὸ τὸ Ἱερατικόν, τὸ Ἱερόν Εὐαγγέλιον καὶ τὰ ἄλλα λειτουργικὰ βιβλία.

Τὸ σύντομο μέλος οἰκοδομεῖ. Τὸ βιαστικὸ σκανδαλίζει.

Τὸ νὰ προστίθενται λέξεις. Σημαντικὰ καὶ δευτερεύοντα θέματα στὴ θεία λατρεία πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζονται μὲ αἴσθημα εὐθύνης καὶ χωρὶς ἐπιπολαιότητες (ΛΑ' σ. 157).

Τὸ νὰ ψάλλεται μισὸ τροπάριον ἀπὸ ἕναν καὶ τὸ ὑπόλοιπο ἀπὸ ἄλλον.

Τὸ νὰ χρησιμοποιεῖται στὴν ψαλμωδία ὁ μόνιμος τρίσημος ρυθμός, ποὺ κατευθύνει στὴν

ἀναζήτηση ντάμας γιά τὸ valse (ἐκκοσμίκευση-
παρακμή).

Τὸ νὰ ψάλλουν μικτοὶ χοροὶ ἢ γυναικεῖοι σὲ μικτὸ
ἐκκλησίασμα, ἐκτὸς γυναικείων μονῶν καὶ
οἰκοτροφείων.

Τὸ νὰ χρησιμοποιοῦνται μεταφράσεις
(«προοδευτισμός»).

ΛΑΘΗ ΣΤΟΝ ΕΣΠΕΡΙΝΟ

Τὸ νὰ συνάπτεται ἢ θ' ὥρα στὸν ἔσπερινό (ιβ'
ὥρα· βλ. ιη' κανόνα Λαοδικείας).

Τὸ νὰ μὴν τελεῖται λίγο πρὶν τὴν δύση τοῦ ἡλίου,
ἀλλὰ κατὰ τὴν μεσημβρινὴ ἀνάπαυση τῶν
πιστῶν.

Τὸ νὰ λέγεται τὸ «Εἰσελεύσομαι...».

Τὸ νὰ μὴν ἀρχίζει μὲ τρισάγιο ὁ ἔσπερινός,
ὅταν τὴν ἐπομένη εἶναι «Ἀλληλούια» ἐκτὸς
Δευτέρας καὶ Σαββάτου.

Τὸ νὰ ψάλλονται ἀνοιξαντάρια σὲ ἦχο διαφορετικὸ ἀπὸ τὸν πλ. δ'.

Τὸ νὰ μὴν διαβάζεται ψαλτήρι, ὅταν ὑπάρχουν ἀναγνώσματα.

Τὸ νὰ παραλείπεται ἡ στιχολογία τοῦ «Θοῦ Κύριε....». Τὸ λάθος δὲν πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζεται ὡς καθιερωμένη λειτουργικὴ τάξη.

Τὸ νὰ ψάλλεται τὸ «Φῶς ἰλαρόν...» μόνον ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ὅταν εἰσοδεύουν δύο ἢ περισσότεροι, ἐνῶ πρέπει νὰ ψάλλεται πάντοτε ἀπὸ τὸν χορό, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τῶν ἀριθμὸ τῶν ἱερουργούντων.

Τὸ νὰ γίνεται εἴσοδος ὅταν ὑπάρχουν δύο δοξαστικά, ἢ ὅταν πρόκειται νὰ τελεσθεῖ λειτουργία τὴν ἐπομένη, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν σημειώνεται εἴσοδος στὸ Μηναιῖο.

Τὸ νὰ ψάλλονται ὅλα τὰ προκείμενα τῆς ἑβδομάδας σὲ β' ἦχο, καὶ τὸ νὰ μὴν

δευτερώνονται στήν ἀρχή τὰ προκείμενα πού ἔχουν περισσότερους τοῦ ἐνὸς στίχους.

Τὸ νὰ παρεμβάλλεται ὁ στίχος τοῦ προκειμένου ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτη ψαλμώδησή του ἢ νὰ παραλείπεται.

Τὸ νὰ λέγει ὁ ἀρχιερεὺς τὰ ἀναγνώσματα.

Τὸ νὰ λέγεται, μετὰ τὸν διακονικὸ στίχο «Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων καὶ ἀοιδίμων κτιτόρων τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ταύτης, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν προαναπαυσασμένων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐνθάδε εὐσεβῶς, κειμένων, καὶ ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων», «Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῶν».

Ἡ ψαλμωδία πάντοτε τοῦ πρώτου στιχηροῦ τῆς λιτῆς. Μπορεῖ νὰ ψαλλεῖ ἄλλο.

Τὸ νὰ ψάλλεται «Ἀμήν» μετὰ τὴν δέηση «Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ εἰσακοῦσαι Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν...», ἀντὶ Κύριε ἐλέησον γ'.

Τὸ νὰ λέγονται κατὰ τὸ «Δέσποτα πολυέλεε...»
«Ἀμήν».

Τὸ νὰ ψάλλεται κατὰ τὴν ἀρτοκλασία τὸ
«Θεοτόκε παρθένε...» σὲ δεσποτική ἢ
θεομητορική ἐορτή.

Τὸ νὰ λέγεται μετὰ τὸ «Νῦν
ἀπολύεις...Ἀμήν». Ὁμοίως «Ἀμήν» ὀρθῶς δὲν
λέγεται μετὰ τὰ «Ἐσπέρας προκείμενον»,
«...ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸς καὶ
φιλόανθρωπος», «Ἐπουράνιε βασιλεῦ τοὺς
πιστοὺς...», «Ὁ Θεὸς οἰκτιρήσαι ἡμᾶς...»,
«Εὐξώμεθα...», «Πᾶσαι τῶν ἀγγέλων αἰ
στρατιαὶ...», «Τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τοῦ
φωτὸς...», «Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι...»,
«Ἐξαιρέτως...», «Ἐν πρώτοις μνήσθητι Κύριε...»,
«Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις», Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν
σου...», καθότι δὲν καταλήγουν στὸ «καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων».

Τὸ νὰ λέγονται τροπάρια «Πάντων προστατεύεις ἀγαθῆ...» ἢ «Σφαγὴν σου τὴν ἄδικον Χριστέ...» μετὰ τὴν ἀπόλυση τοῦ κατανυκτικοῦ ἔσπερινοῦ.

ΛΑΘΗ ΣΤΑ ΑΠΟΔΕΙΠΝΑ

Τὸ νὰ διαβάζονται τροπάρια (δείγμα φθορᾶς).

Τὸ νὰ λέγεται ἢ «εὐχή τοῦ Μανασσῆ» ἀπὸ τὸν ἱερέα, στὸν ὁποῖο δὲν ἀνήκει, οὐ τε ἀρμόζει.

Ἡ μερική ἢ πλήρης παράλειψη τοῦ Θεοτοκαρίου.

«Χαῖρε καύχημα σεβάσμιον ἱερέων εὐλαβῶν»!

Τὸ νὰ παραλείπονται κανόνες ἢ τριῶδια.

Τὸ νὰ ψάλλεται ὁ κανόνας μετὰ τὸ Ἄξιόν ἐστι, ἀντὶ πρὶν ἀπὸ αὐτό, στὸ μικρὸ ἀπόδειπνο.

Τὸ νὰ ψάλλεται τὸ «Κύριε τῶν δυνάμεων...» σὲ ἦχο διαφορετικὸ τοῦ πλ. β'.

Τὸ νὰ γίνονται μετάνοιες στὸ «Κύριε τῶν
δυνάμεων».

Τὸ Κύριε ἐλέησον ἰβ' λέγεται πρὸ τοῦ «Ἄσπιλε,
ἀμόλυντε...» μόνο ὅταν ἡ ἐπομένη δὲν εἶναι
Σάββατο καὶ εἶναι Ἀλληλούια.

Τὸ νὰ λέγεται «Καὶ δὸς ἡμῖν, Δέσποτα, πρὸς
ὑπνον ἀπιοῦσιν...», ἀντὶ «Δὸς ἡμῖν, Δέσποτα,
πρὸς ὑπνον ἀπιοῦσιν...».

Τὸ νὰ λέγεται στὸ τέλος τοῦ μεγάλου
ἀποδείπνου Δόξα, Καὶ νῦν. Κύριε ἐλέησον γ'.
Πάτερ ἅγιε εὐλόγησον.

Τὸ νὰ ψάλλονται τροπάρια μετὰ τὴν ἀπόλυση.

ΛΑΘΗ ΣΤΟΝ ΟΡΘΟ

Ἡ ἀνακοίνωση τῆς ἑναρξης τῆς
ἀρχιερατικῆς χοροστασίας ὡς ἑναρξης τοῦ
ὄρθρου.

Τὸ νὰ ψάλλεται τὸ «Θεὸς Κύριος...» χωρὶς τοὺς στίχους του (ἄταξία).

Τὸ νὰ ψάλλεται ὡς α' στίχος τῆς στιχολογίας τοῦ «Θεὸς Κύριος» ὁ «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ», ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ».

Τὸ νὰ ψάλλεται «Θεὸς Κύριος...», ἐνῶ εἶναι Ἀλληλούια.

Τὸ νὰ ψάλλομε ὀρθιοὶ τὰ τροπάρια καθίσματα.

Ἡ παράλειψη τοῦ Δόξα, Καὶ νῦν, ὅταν δὲν σημειώνεται στὰ καθίσματα.

Ὁ ἀναποδισμὸς τοῦ προκειμένου «Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου...» σὲ «Τοῦ ὀνόματός σου μνησθήσομαι...».

Ὁ ἀναποδισμὸς τοῦ προκειμένου «Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον» σὲ «Αἰνεσάτω πνοὴ πᾶσα τὸν Κύριον».

Τὸ νὰ μὴν ψάλλεται τὸ « Ἄναστας ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ τάφου...» σὲ πλ. β' ἤχο.

Τὸ νὰ παρεμβάλλονται στὸ «Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου...» «Ταῖς αὐτῶν ἀγίαις πρεσβείαις Χριστὲ ὁ Θεὸς...» κ.ἄ. Ἀπὸ τὶς λεπτομέρειες κρίνεται ἡ γνώση τῆς λατρείας καὶ ἡ εὐλάβεια πρὸς τὴν παράδοση (ΛΑ' σ. 192) καὶ τὴ λειτουργικὴ δεοντολογία.

Τὸ ὅτι οἱ κανόνες ἐν μέρει παραλείπονται, ἢ ἀναγινώσκονται. Καλλίτερα νὰ διψᾶμε γι' αὐτούς, ἔχουν ψυχικὸ καρπὸ (Πηδάλιον σ. 164).

Τὸ ὅτι οἱ κανόνες τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν ψάλλονται ἄνευ στίχων.

Τὸ νὰ λέγεται στοὺς κανόνες Δόξα, καὶ νῦν μόνον πρὸ αἰτήσεως.

Τὸ νὰ ψάλλονται καταβασίαι ὅταν λείπει ὁ εἰρμὸς στὸ τέλος ἔστω μιᾶς ἀπὸ τὶς ῥδές γ', στ', η' καὶ θ'.

Τὸ νὰ παραλείπονται οἱ κανόνες τῆς Παρακλητικῆς καὶ νὰ ψάλλονται καταβασίες, ὅταν προβλέπεται Μεγάλη δοξολογία. Ἐκτροπή. Οἱ ἐκπτώσεις φέρνουν πτώσεις.

Τὸ νὰ ψάλλονται οἱ καταβασίες ὅλες μαζὶ καὶ ὄχι κάθε μία μετὰ τὴν ἀντίστοιχη ᾠδή.

Ἡ ἔναρξη τῆς καταβασίας τῆς γ' ᾠδῆς ἀπὸ τὸν β' χορὸ.

Τὸ νὰ ψάλλονται καταβασίες κάθε Κυριακῆ.

Τὸ νὰ ψάλλονται ὡς καταβασίες οἱ εἰρμοὶ τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα.

Ἡ ἀντίληψη ὅτι ὅταν γίνεται εἴσοδος στὸν ἔσπερινό, ψάλλονται καταβασίες.

Τὸ νὰ παραλείπονται οἱ στίχοι καὶ οἱ βιογραφίες τοῦ συναξαρίου.

Τὸ ὅτι ἡ θ' ᾠδή τῶν κανόνων προηγεῖται τοῦ «Αἰνοῦμεν, εὐλογοῦμεν, προσκυνοῦμεν τὸν Κύριον, ὑμνοῦντες καὶ ὑπερυψοῦντες αὐτὸν εἰς

τούς αἰῶνας» (ἀρχική μορφή τοῦ στίχου, πού συνοδεύεται ἀπό μετάνοια).

Τὸ ὅτι ἡ «Τιμιωτέρα» δὲν ψάλλεται μόνο σὲ ἦχο πλ. β' (Μ. Παρασκευή).

Τὸ νὰ ψάλλεται κατὰ τὶς Κυριακὲς τυχὸν ἑξαποστειλᾶριο ἀγίου μὴ ἑορταζομένου (εἰς στ', τοῦ ὁποίου δηλαδὴ ὁ κανόνας, κατὰ τὸ ΤΑΣ, ψάλλεται εἰς στ').

Τὸ νὰ ψάλλεται φωταγωγικὸ καὶ ἑξαποστειλᾶριο.

Ἐνα ἀπὸ τὰ δύο πρέπει νὰ ψαλλεῖ.

Τὸ νὰ λέγεται «Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον» στοὺς αἶνους, ὅταν δὲν ψάλλεται Μεγάλῃ δοξολογία.

Τὸ νὰ παραλείπεται ἡ στιχολογία τῶν αἶνων.

Χρειάζεται ἀναρρίπιση τῆς λειτουργικῆς ζωῆς.

Τὸ νὰ λέγονται στοὺς αἶνους τῶν Κυριακῶν καὶ στιχηρὰ ἀπὸ τὸν ἑσπερινό.

Τὸ ὅτι τὸ «ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις...» δὲν ψάλλεται μόνο σὲ β' ἦχο.

Τὸ νὰ ψάλλεται ἡ Μεγάλη Δοξολογία στὸν ἦχο τοῦ δοξαστικοῦ, ἀντὶ τῆς ἐβδομάδας.

Τὸ νὰ ψάλλεται Μεγάλη Δοξολογία, ὅταν ὑπάρχουν στιχηρὰ τῶν αἰνῶν, χωρὶς νὰ ἀναφέρεται «Δοξολογία Μεγάλη».

Τὸ νὰ μὴν ψάλλεται ἐκ περιτροπῆς τὸ «Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος» μὲ τὸ «Σήμερον σωτηρία».

Ἡ ψαλμωδία τοῦ «Σήμερον σωτηρία» στὸν ἦχο τῆς δοξολογίας.

Τὸ νὰ λέγεται μετὰ τὸ «Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι...Ἀμήν».

ΛΑΘΗ ΣΤΗ ΛΙΤΑΝΕΙΑ

Ἡ ἄρση τῆς κύριας εἰκόνας ἀπὸ διαβεβλημένο πρόσωπο.

Οἱ συζητήσεις καὶ τὰ ἀστεία.

Τὸ νὰ ψάλλεται τὸ «Τίς Θεός μέγας...» σὲ
λιτανεία.

ΛΑΘΗ ΣΤΙΣ ΩΡΕΣ

Τὸ νὰ λέγεται ἀπολυτίκιο, Δόξα, Καὶ νῦν, τὸ
θεοτοκίο. Ὁρθό: Δόξα, ἀπολυτίκιο.

Τὸ νὰ ἀντικαθίστανται πάντα (κατὰ τὶς ἡμέρες
Δευτέρα ἕως Παρασκευή) τὰ πρῶτα τροπάρια
τῶν ὠρῶν ἀπὸ τό, ἢ τὰ ἀπολυτίκια τῆς
ἡμερομηνίας, τὰ δὲ μετὰ τὸ τρισάγιο νὰ
ἀντικαθίστανται πάντα ἀπὸ κοντάκιο τῆς
ἡμερομηνίας. Τὰ πρῶτα τροπάρια
ἀντικαθίστανται ἀπὸ κάποια ἄλλα, ὅπως ὀρίζει
τὸ ΤΑΣ, μόνο κατὰ τὰ Σάββατα, Κυριακές, ἑορτές,
προεόρτια, μεθέορτα ἢ μνημεις ἁγίων
ἑορταζομένων (εἰς στ' ἢ η' κατὰ τὸ ΤΑΣ), τὴν Μ.
Πέμπτη καὶ τὴν Μ. Παρασκευή. Τὰ δεύτερα

τροπάρια ἀντικαθιστῶνται ἀπὸ κοντάκιο στίς προηγούμενες περιπτώσεις, τὴν Τετάρτη τῆς μεσονηστησίμου καὶ τὴν Πέμπτη τοῦ μεγάλου κανόνος.

Οἱ μετάνοιες στὸ «Τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν σου...».

Τὸ νὰ λέγεται ἀλληλουϊάριο κατὰ τὶς Μεγάλες Ὁρεσ μετὰ τὸν ἀπόστολο.

ΛΑΘΗ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ἡ ἰδιωτικὴ λειτουργία σὲ κλειστὸ κύκλο. Δὲν μπορεῖς νὰ πεῖς «φύγε ἀπὸ τὴ λειτουργία μου»!

Ἡ καμπάνα χτυπᾷ γιὰ ὅλους. Ἡ μέλλουσα ζωὴ δὲν εἶναι ἀτομικὴ, ἀλλὰ κοινωνία.

Τὸ νὰ κινουῦνται τὰ καντήλια στὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία».

Τὸ νὰ ἀναγινώσκονται οἱ εὐχὲς μὲ τὸ μάτι, νὰ μετατίθενται ἢ νὰ παραλείπονται. Ἡ πιστότητα στὴν λειτουργικὴ παράδοση εἶναι ἐπιβεβλημένη.

Τὸ νὰ μὴν ἀκούει ὁ λαός, «ὅσοι πιστοί», τὶς εὐχὲς ὅλες (κληρικαλισμὸς-ἱεροκρατία), πλὴν τῶν εὐχῶν τῆς εἰσόδου, τῆς πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ χερουβικοῦ καὶ τῆς εὐχῆς Εἰς τὸ συστειλαί τὰ ἅγια. Οἱ πιστοὶ δὲν εἶναι κοινό, ἀλλὰ τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας ποὺ λειτουργεῖ.

Τὸ νὰ μὴν λέγονται τὶς Κυριακὲς τὰ ἀρχαῖα ἀντίφωνα «Ἄγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι...Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν...Δεῦτε ἀγαλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ...».

Τὸ νὰ παραλείπεται στὸ α' καὶ τὸ γ' ἀντίφωνο τὸ Δόξα, καὶ νῦν.

Τὸ νὰ λέγεται ὡς β' ἀντίφωνο «Αἶνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον...Σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ...».

Τὸ νὰ λέγεται μετὰ τὸ εἰσοδικὸ τὸ ἐφύμνιο τοῦ β' ἀντιφώνου «Σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ...», ὅταν τὸ γ' ἀντίφωνο ἔχει ἐφύμνιο ἀπολυτίκιο.

Τὸ νὰ ψάλλει ὁ ἱερεὺς τὸ εἰσοδικὸ χωρὶς νὰ συλλειτουργεῖ μὲ ἄλλον ἱερέα.

Τὸ νὰ λέγεται τὸ ἀπολυτίκιο τοῦ ναοῦ, τῶν παρεκκλησιῶν, τοῦ πολιούχου κ.λ.π. Σέ κάθε θεία εὐχαριστία ὁ ναὸς λειτουργεῖ ὡς θυσιαστήριον τοῦ μόνου Θεοῦ καὶ ὄχι ὡς προσκύνημα ἑνὸς σκεύους ἐκλογῆς του.

Τὸ νὰ προστίθενται ἀπολυτίκια μὴ προβλεπόμενα ἀπὸ τὸ τυπικόν, «ὡς δόξει ἐνὶ ἑκάστῳ».

Τὸ νὰ ψάλλεται ὑπακοή.

Τὸ νὰ παραλείπεται τὸ «Δόξα, Καὶ νῦν» πρὸ τοῦ κοντακίου (γ' ἀντίφωνο).

Τὸ νὰ μὴν ψάλλεται σὲ ἦχο πλ. β' τὸ ἱκετήριον κοντάκιον «Προστασία τῶν χριστιανῶν...».

Ἡ ἐκφώνηση «Δύναμις». Ἀνήκει στὸν ψάλτη.

Τὸ νὰ ψάλλεται «Δύναμις. Ἅγιος ὁ Θεός...» (ἢ τὰ ἀντ' αὐτοῦ) καὶ ἐκτὸς ἀρχιερατικῶν λειτουργιῶν δεσποτικῶν ἐορτῶν.

Τὸ νὰ ψάλλεται δίχορο τὸ «Δύναμις...». Δὲν μερίζεται ἡ Τριάς, οὔτε ἡ ὁμολογία της.

Τὸ νὰ βρῖσκεται τὸ βιβλίον τοῦ Ἀποστόλου πάνω στὴν ἁγία τράπεζα καὶ νὰ παραδίδεται ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο ἢ τὸν ἱερέα στὸν ἀναγνώστη.

Τὸ νὰ διαβάζεται, ἀντὶ νὰ ψάλλεται τρις τὸ προκείμενο.

Ἡ ἐπιλογή τῶν προκειμένων καὶ ἀλληλουαριῶν ὅπως ἐσφαλμένα ἀναγράφονται στὸν Ἀπόστολο γιὰ τὶς Κυριακὲς μετὰ τὰ Φῶτα μέχρι καὶ τὴν ε' Κυριακὴ τῶν νηστειῶν. Κανονικὰ λέγονται τὰ τοῦ ἤχου ἢ τῆς Ἀπόκρεω, τῆς Τυρινῆς, τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

Συχνὰ τὸ βιβλίον τοῦ Ἀποστόλου μᾶς παραπέμπει σὲ ἄλλη περικοπή. Ἄν πρὸ τῆς παραπομπῆς παραθέτει προκείμενο καὶ μετὰ

ἀπὸ αὐτὴν ἀλληλουάριο, ψάλλονται αὐτὰ καὶ ὄχι τὰ τῆς περικοπῆς στὴν ὁποία μᾶς παραπέμπει. Ἄν δὲν ὀρίζει προκείμενο ἢ καὶ ἀλληλουάριο πρὸ καὶ μετὰ τὴν παραπομπή, ψάλλονται τὰ τῆς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ Ἀποστόλου, ἐκτὸς ἂν πρόκειται γιὰ ἐορταζόμενο ἅγιο, ὅποτε ἀναζητοῦμε ἀνάλογο προκείμενο καὶ ἀλληλουάριο σὲ ἄλλον ἅγιο τῆς ἴδιας κατηγορίας (π.χ. ἀπόστολο, μεγαλομάρτυρα, ἱεράρχη, ὄσιο, προφήτη κ.ο.κ.).

Ἡ πρὸς τιμὴν τοῦ Εὐαγγελίου θυμίαση κατὰ τὸν ἀπόστολο καὶ ὄχι κατὰ τὸ Ἀλληλουάριο.

Ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀλληλουαρίου σὲ Ἀλληλούια τρεῖς.

Ἡ κατάργηση τῶν διπλῶν ἀναγνωσμάτων.

Τὸ νὰ λέγεται «...Εὐαγγελίου τὸ ἀνάγνωσμα» -«Πρόσχωμεν» -«Δόξα σοι Κύριε, δόξα σοι», ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «...Εὐαγγελίου τὸ ἀνάγνωσμα» -«Δόξα σοι, Κύριε» -«Πρόσχωμεν».

Τὸ νὰ γονατίζουν λαϊκοὶ ἢ κληρικοί.

Τὸ νὰ συνδέεται ἡ θυμίαση μὲ τὴ λέξη «Τριάδι».

Τὸ νὰ ψάλλεται «πᾶσαν τὴν βιοτικήν», ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «πᾶσαν νῦν βιοτικήν».

Τὸ νὰ ψάλλονται τὰ διακονικά καὶ ὅλα τὰ λειτουργικά. Εἶναι φανερὸ ὅτι ὁ ἐπινίκιος, τὸ «Σὲ ὑμνοῦμεν...» καὶ τὸ «Εἷς Ἅγιος...» δὲν εἶναι ἀπαντήσεις, ἀλλὰ ὕμνοι ψαλλόμενοι ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, τὸν κλῆρο καὶ τὸ λαὸ λιτά, χωρὶς ταυτόχρονη ἀνάγνωσις τῶν εὐχῶν (τελεστικὴ εὐταξία).

Τὸ νὰ χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὶς καθημερινὲς μουσικά κείμενα τῆς λειτουργίας τῶν Κυριακῶν. Ἡ ἐκκλησία εἶναι Χριστοκεντρικὴ, ἁρμονικὴ, ὄχι μουσικοκεντρικὴ. Οἱ ἀπαντήσεις τοῦ λαοῦ δὲν εἶναι μουσικὲς συνθέσεις καὶ ὁρατόρια.

Τὸ νὰ μὴν λέγονται ἀπὸ ὅλους τὸ «Πιστεύομεν.....ὁμολογοῦμεν...προσδοκοῦμεν...» (ἀρχικὴ μορφή) καὶ τὸ «Πάτερ ἡμῶν ...».

Ἡ συμπλήρωση τοῦ «Ἄξιον καὶ δίκαιον» μὲ τὴ φράση «ἐστὶν προσκυνεῖν Πατέρα, Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον».

Ἡ ἐπανάληψη τοῦ «Ἐν πρώτοις μνήσθητι Κύριε...».

Τὸ νὰ λέγεται μεγαλυνάριον.

Τὸ νὰ παραλείπεται ἢ κατάληξη τῶν διπτύχων «Καὶ ὧν ἕκαστος κατὰ διάνοιαν ἔχει καὶ πάντων καὶ πασῶν», ὅταν δὲν συλλειτουργεῖ διάκονος.

Τὸ νὰ μὴν ἀπαγγέλεται ἀπὸ τὸ λαὸ τὸ «Πάτερ ἡμῶν», πρβλ. «Εἶπωμεν πάντες». Ὁ Χριστὸς προσπαθεῖ μέσα ἀπὸ τὴ λατρεία νὰ ἐνώσει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἔχομε συνιερουργία, ὄχι βαρεμάρα.

Ἡ προσθήκη μετὰ τὸ «Τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις», «εἰς βοήθειαν πάντων τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν».

Τὸ νὰ μετατίθεται ἢ μετάληψη τῶν πιστῶν, συνήθεια ἐντελῶς ξένη πρὸς τὸ ὀρθόδοξο

λειτουργικὸ ἦθος. Δὲν θὰ γίνομε συνεχιστὲς μιᾶς κακῆς συνήθειας, οὐ τε θὰ ἐπηρεαστοῦμε ἀπὸ τοὺς πνευματικούς μας γιὰ λανθασμένες πρακτικὲς.

Τὸ νὰ ψάλλεται κατὰ τὴν ὥρα τοῦ κοινωνικοῦ ὁ Ἄμωμος, τὸ «Ἄγνη παρθένε...» (1990), «Ἐνας εἶν' ὁ Κύριος», «Ποῦ πορευθῶ...», μαθήματα, καταβασίεις, ἄσχετοι ψαλμοί, τροπάρια τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ κ.λπ.

Τὸ νὰ ψάλλεται κατὰ τὴν ὥρα τῆς θείας κοινωνίας τὸ στιχηρὸ «Τοῦ δείπνου τοῦ μυστικοῦ...» (βλ. Συμβολή τ. 13 σ. 36).

Τὸ νὰ παραλείπεται τὸ «Πληρωθήτω...» μετὰ τὸ «Πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ...». Ἡ συντομία καταστρέφει τὴν ἱερὴ τάξη τῶν ἀκολουθιῶν.

Τὸ νὰ παραλείπεται μετὰ τὸ «Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν» ἢ ἀρχαία ἀπάντηση «Ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Ἡ παρεμβολὴ κάποιων «Ἀμήν» κατὰ τὴν ὀπισθάμβωνο εὐχή.

Ὁ ἀναποδισμὸς τοῦ «Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου...» σὲ «Τὸ ὄνομα Κυρίου εἶη...».

ΛΑΘΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΗΓΙΑΣΜΕΝΗ

Τὸ νὰ τελεῖται ἡ προηγιασμένη τὸ πρῶν, κατὰ ἀθέτηση τῆς λογικῆς λατρείας.

Τὸ νὰ λέγονται τὰ ἀναγνώσματα τῆς προηγιασμένης ἀπὸ τὸν προεστῶτα.

Τὸ νὰ μὴν ἀκούει ὁ λαὸς ὅλες τὶς εὐχὲς τῶν προηγιασμένων, πλὴν τῶν εὐχῶν τῆς εἰσόδου, τῆς πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ τῆς εὐχῆς Εἰς τὸ συστεῖλαι τὰ ἅγια.

Τὸ νὰ ψάλλονται τὸ «Κατευθυνθήτω...» καὶ τὸ «Νῦν αἱ δυνάμεις...» σὲ ἦχο διαφορετικὸ τοῦ πλ. β'.

Τὸ νὰ τελεῖται ἄρτοκλασία σὲ προηγιασμένη.

Ὁρθό: Ὅταν προβλέπεται ἀπόστολος σὲ προηγιασμένη, τὸ προκείμενὸ του δὲν παραλείπεται.

Τὸ νὰ διαβάζεται τὸ Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον. Ψάλλεται.

Ἡ τέλεση μνημοσύνου.

ΛΑΘΗ ΣΤΟ ΜΗΝΟΛΟΓΙΟ

Τὸ νὰ μὴν ψάλλεται καμμία ἀκολουθία νεομάρτυρος.

Τὸ νὰ γίνεται κατὰ παρέκκλιση κατάλυση πέραν τοῦ ἰχθύος σὲ πανηγυρίζοντα ναό. Δὲν εἶναι ἡ πανήγυρη ἑνὸς ἁγίου ἀνώτερη τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Ἡ παράλειψη κάποιων «Κύριε ἐλέησον» τῆς τελετῆς τῆς ὕψωσης.

Τὸ νὰ γίνεται κατάλυση οἴνου καὶ ἐλαίου κατὰ τὶς ἑορτὲς τῆς Ὑψωσης τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ τῆς ἀποτομῆς τοῦ Προδρόμου μόνον σὲ ἡμέρα Σαββάτου καὶ Κυριακῆς.

Ἡ ἐπέκταση τῶν μεθεόρτων τοῦ ἁγίου Δημητρίου στὸν ὄρθρο καὶ τὴν λειτουργία τῆς 27^{ης} Ὀκτωβρίου.

Ἡ παράλειψη τοῦ συναξαρίου τῶν ἁγίων τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου.

Τὸ νὰ ψάλλεται στὶς 1 Νοεμβρίου ἡ εὐκολότερη ἀκολουθία τῆς 1ης Ἰουλίου.

Τὸ νὰ λέγεται τὸ «Μακάριος ἀνὴρ...» στὸν ἑσπερινὸ τῶν ἀρχαγγέλων.

Τὸ νὰ ψάλλεται ἡ ἀκολουθία τῶν ἐγκαινίων στὶς 9 Δεκεμβρίου.

Τὸ νὰ λέγεται τὸ προϋμνιο «Μάγοι καὶ ποιμένες...» πρὸ τῆς ἱαμβικῆς καταβασίας τῶν Χριστουγέννων «Στέργειν μὲν ἡμᾶς...».

Ἡ ψαλμωδία τοῦ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε» στὶς 26 Δεκεμβρίου.

Τὸ νὰ ἀφήνεται περιστέρι στὸ «Ἐν Ἰορδάνη...».

Τὸ νὰ μὴν μποροῦν οἱ πιστοὶ κατὰ τὴν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων νὰ ραντίσουν τοὺς οἴκους καὶ τὰ κτήματά τους καὶ νὰ χρίονται μὲ τὸν μεγάλο ἁγιασμό.

Ἡ ψαλμωδία τοῦ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε» στὶς 7 Ἰανουαρίου.

Τὸ νὰ μὴν λέγονται τὰ δύο κυρίως παλαιοδιαθηκικὰ ἀναγνώσματα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ποὺ βρίσκονται τὸν μεθέορτο ἔσπερινό.

Τὸ νὰ μὴν ἀντικαθίστανται στὸν μεγάλο παρακλητικὸ κανόνα τὰ (εἰς ἤχον πλ. β' πάντοτε) μεγαλυνάρια «Ἄξιόν ἐστιν...» κ.λπ. ἀπὸ τὰ (μετὰ

τὸ τέλος τοῦ κανόνα) ἑξαποστειλάρια «Ἀπόστολοι ἐκ περάτων...», τὰ ὅποια ἐσφαλμένως λέγονται καὶ στὸν μικρὸ παρακλητικὸ κανόνα.

Ὁ ἐπιτάφιος τῆς Θεοτόκου κατὰ τὰ μεθέορτα τῆς Μεταμορφώσεως.

Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου δὲν ἀναφέρεται πουθενὰ ὡς τὸ πάσχα τοῦ καλοκαιριοῦ, οὐ τε συνεπάγεται κατάλυση πέραν τοῦ ἰχθύος.

Μεθέορτα Κοιμήσεως Θεοτόκου:

Στὸ Μηναιῖο προβλέπεται μόνον «ὁ πρῶτος Κανὼν τῆς Ἑορτῆς» γιὰ ὅλες τὶς μεθέορτες ἡμέρες Ἀντί τοῦ ὀρθοῦ: «Οἱ κανόνες· τῆς ἑορτῆς πρῶτον καὶ τοῦ ἁγίου ὁ παρῶν οὐ ἢ ἀκροστιχίς...».

Τὸ νὰ ψάλλεται ὡς κοντάκιο τῆς ἁγίας Ζώνης τὸ κάθισμα «Τὰ καταθέσια τῆς σῆς θείας Ζώνης... ἢ τὸ κάθισμα «Τὴν θεοδόχον γαστέρα σου Θεοτόκε, περιβαλοῦσα ...».

ΛΑΘΗ ΣΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟ

Τὸ νὰ μὴν λέγεται τὸ προκείμενο καὶ τὸ ἀλληλουάριο τοῦ ἤχου τῆς ἐβδομάδας κατὰ τὶς Κυριακὲς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, Ἀσώτου, δ' καὶ ε' νηστειῶν, ἀλλὰ τὰ λανθασμένα τοῦ Τριωδίου.

Ὅρθό: Στὰ ἀπόστιχα τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ ψυχосαββάτου ψάλλεται «τὸ δ' μαρτυρικόν», ποὺ βρίσκεται στὴν Παρακλητικὴ τῆ Τετάρτη ἑσπέρας. Ὅχι «τὰ δ' μαρτυρικὰ τοῦ ἤχου».

Τὸ νὰ φοροῦνται ἀντὶ πορφυρῶν ἀμφίων μαῦρα ἢ μόβ καὶ στὸν ἐπιτάφιο λευκά.

Τὸ νὰ διαβάζεται τὸ «Ὑπὸ τὴν σὴν εὐσπλαχνίαν...».

Τὸ νὰ παραλείπεται μέρος τοῦ μεσονυκτικοῦ «ὡς δόξει τῷ προεστῶτι».

Τὸ νὰ μὴν δευτερόνωνται τὰ καθίσματα μετὰ τὴν β' καὶ γ' στιχολογία τῶν καθημερινῶν.

Ἡ παράλειψη τῶν τριωδίων.

Τὸ νὰ παραλείπονται οἱ ψαλμοὶ τῶν αἰνῶν χωρὶς στιχηρά. Ψάλλονται πάντοτε.

Τὸ νὰ παραλείπεται τὸ Δόξα, Καὶ νῦν, μετὰ τοὺς ψαλμοὺς τῶν αἰνῶν.

Ἡ παράλειψη τῆς εὐχῆς τῆς θ' ὥρας.

Ἡ τέλεση μνημοσύνου ἐκτὸς Σαββάτου.

Τὸ νὰ ἐπαναλαμβάνεται τρις τὸ «Ἄγγελος πρωτοστάτης...» καὶ τὸ «Ὡ πανύμνητε μήτερ...».

Ὁρθό: Τὸ Κύριε ἐλέησον ιβ' λέγεται πρὸ τοῦ «Ἄσπιλε, ἀμόλυντε...» μόνο ὅταν ἡ ἐπομένη δὲν εἶναι Σάββατο καὶ εἶναι Ἀλληλούια.

Ἡ ψαλμωδία τοῦ «Θεὸς Κύριος...» κατὰ τὰ Σάββατα τῆς β', γ' καὶ δ' ἑβδομάδος, ἐκτὸς ἑορτῆς.

Τὸ νὰ μετατίθεται ἡ τελετὴ τῆς Σταυροπροσκύνησης.

Τὸ νὰ παραμένει πρὸς προσκύνηση ὁ Σταυρὸς τῆς Σταυροπροσκυνήσεως κατὰ τοὺς δ' χαιρετισμούς.

Τὸ νὰ παραλείπονται οἱ μετάνοιες μετὰ τὴν εὐχὴ τοῦ ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου μετὰ τὸ «Ὁ Θεὸς οἰκτιρῆσαι ἡμᾶς...», ἐὰν ὁ Μεγάλος Κανόνας ψαλλεῖ στὸ ἀπόδειπνο.

Ἡ ψαλμωδία τῶν μακαρισμῶν τοῦ Μεγάλου Κανόνα μετὰ προὔμνιο «Ἐλέησόν με ὁ Θεός, ἐλέησόν με».

Ἡ εὐχὴ τῶν βαΐων μετὰ τὴν λειτουργία.

Ἡ ἔναρξη τοῦ νυμφίου πρὸ τῆς 7 μ.μ.

Τὸ νὰ λέγεται στὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας τῶν ὁρθῶν Μ. Δευτέρας-Μ. Τετάρτης Κύριε ἐλέησον 12, ἀντὶ 40.

Τὸ νὰ ψάλλονται τὰ τριώδια τῶν ὁρθῶν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας εἰς 3 ἢ 4, ἀντὶ εἰς 6 (ΤΜΕ).

Τὸ νὰ μὴν ψάλλονται τὰ συνήθη πρῶτα τροπάρια τῶν ὥρῶν κατὰ τὴ Μ. Δευτέρα ἕως καὶ τὴ Μ. Τετάρτη, ἀλλὰ τὸ «Ἴδου ὁ Νυμφίος...».

Τὸ νὰ τελεῖται μεσονυκτικὸ ἀπὸ τὴν Μ. Πέμπτη ἕως καὶ τοῦ Σαββάτου τῆς διακαινήσιμου.

Τὸ νὰ τελοῦνται μνημόσυνα μὲ ἢ χωρὶς κόλλυβα τὴν Μεγάλῃ Πέμπτη.

Τὸ νὰ παραλείπονται στὸ τέλος τῶν ὄρθρων τῆς Μ. Πέμπτης-Μ. Σαββάτου τὰ «Σοφία.-Εὐλόγησον. Ὁ ὢν εὐλογητὸς Θεὸς ἡμῶν...-Ἀμήν. Στερεώσαι Κύριος ὁ Θεός...».

Τὸ νὰ ψάλλεται τὸ τριώδιο τῆς Μ. Παρασκευῆς εἰς 4, ἀντὶ εἰς 6 (ΤΜΕ).

Τὸ νὰ λέγεται ἀλληλουϊάριον κατὰ τὶς Μεγάλες Ὁρες.

Τὸ τρέξιμο στὴν περιφορὰ τοῦ ἐπιταφίου.

ΛΑΘΗ ΣΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟ

Τὸ νὰ μὴν λέγεται πρὸς ἀνατολὰς τὸ «Δόξα τῇ ἀγία καὶ ὁμοουσίῳ...» καὶ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

Ἡ ἀποχώρηση πιστῶν μετὰ τὸ Χριστὸς ἀνέστη.

Τὸ νὰ παραλείπεται στὸ τέλος τοῦ ὄρθρου τοῦ Πάσχα ὁ ἀσπασμός, ὁ ὁποῖος δὲν γίνεται οὔτε στὸ «Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους...», ὡς ὀφείλει.

Τὸ νὰ μετατίθεται ὁ Κατηχητικὸς λόγος ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου τοῦ Πάσχα.

Τὸ νὰ ψάλλεται ἡ μεγάλη συναπτὴ σὲ minore.

Τὸ νὰ ψάλλεται τρις τὸ Χριστὸς ἀνέστη μετὰ τὴν εἴσοδο τῆς λειτουργίας.

Τὸ νὰ μὴν λέγεται τὸ «Πληρωθήτω...» κατὰ τὸ Πάσχα καὶ τὴ διακαινήσιμο ἑβδομάδα.

Τὸ νὰ λέγονται κατὰ τὴν ἀπόλυση α) «Φωτίζου, φωτίζου...» ἀντὶ τιμιωτέρας, β) «Χριστὸς ἀνέστη...» ἀντὶ Δόξα, καὶ νῦν καὶ γ) «Ἀληθῶς ἀνέστη ὁ Κύριος», «ζωὴν χαρισάμενος» ἢ «Ἀμήν»,

ἀντὶ οὐδενός (τῆς ἀρχαίας ἀπλότητας-ἀμεσότητας τοῦ πλήρους τροπαρίου ποῦ ψαλλόταν ἀπὸ ὅλους στὸ σημεῖο αὐτό, τὸ ὁποῖο τροπάριο δὲν εἶναι προσφώνηση «Χριστὸς ἀνέστη!» γιὰ ἀντιφώνηση «Ἀληθῶς ἀνέστη!», ὅπως στὴν ἀκολουθία τῆς τράπεζας).

Τὸ νὰ παραλείπεται ἡ στιχολογία τοῦ «Θοῦ Κύριε....» καὶ τῶν αἰνῶν κατὰ τὴ διακαινήσιμο.

Τὸ νὰ τελεῖται μεσονυκτικὸ ἀπὸ τὴν Μ. Πέμπτη ἕως καὶ τοῦ Σαββάτου τῆς διακαινήσιμου.

Τὸ νὰ τρισσεύεται ἡ ἀντὶ ἀποδείπνου καὶ ἑκάστης ὥρας ἀκολουθία τῆς διακαινήσιμου.

Στὸν καιρὸ κάθε ὥρας ψάλλεται ἅπαξ.

Τὸ νὰ ψάλλεται τὸ κοντάκιο τοῦ Πάσχα «Εἰ καὶ ἐν τάφῳ» μετὰ τὴ διακαινήσιμο, ἐκτὸς τῆς ἀπόδοσης τοῦ Πάσχα.

Τὸ νὰ μὴν λέγεται μετὰ τὴν διακαινήσιμο τὸ «Δί' εὐχῶν...».

Ὁρθό: Οἱ στίχοι τῶν ἀποστίχων τῆς Τετάρτης (τοῦ Θωμᾶ, τῶν Μυροφόρων καὶ τῆς Σαμαρείτιδος) ἐσπέρας εἶναι οἱ συνήθεις «Πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμοὺς μου...» καὶ «Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς...». Ὁχι «Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν...» καὶ «Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς...».

Ἡ ἀπόδοση τοῦ Πάσχα, ἀκόμα καὶ σὲ ναοὺς τῆς ἀναστάσεως. Ἡ ἀνάσταση ἐγκαινιάζεται τὴν Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ γιὰ νὰ ἐπανέρχεται καὶ ὄχι νὰ ἀποδοθεῖ. Ἡ ἀνάσταση, σὲ ἀντίθεση μὲ τις ἄλλες ἐορτές, δὲν κλείνει καὶ δὲν ἐπιστρέφεται. Ἡ Ἀνάσταση δὲν ἀποδίδεται, ἀλλὰ ὡς ὀγδόη ἡμέρα, «τῆς αἰωνίου ἀπαρχῆς», παρατείνεται μὲ διάφορες βαθμίδες: «Πρώτη ἐβδομάς», «Δευτέρα ἐβδομάς», «Τρίτη ἐβδομάς» τῶν Μυροφόρων «δὶ ἡμερῶν τεσσαράκοντα» (Πρ. α' 3), μετὰ ἀπὸ τις ὁποῖες ὁ ἀναστὰς ἀνελήφθη. Λήξη τῆς ἀνάστασης δὲν εἶναι Χριστιανισμός.

Ἡ ψαλμωδία διπλῶν καταβασιῶν τῆ Δευτέρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ ψαλμωδία τοῦ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε» τῆ Δευτέρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ ψαλμώδηση τοῦ εἰσοδικοῦ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν...», ἀντὶ τοῦ «Υψώθητι Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου...» κατὰ τὴν Τρίτη ἕως τὸ Σάββατο μετὰ τὴν Πεντηκοστή.

ΛΑΘΗ ΣΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ

Πολλοὶ ἀνάδοχοι.

Μοναχὸς ἀνάδοχος.

Ὁρθόδοξος ἀνάδοχος σὲ ἑτερόδοξη βάπτισι.
Τὸ νὰ στολίζεται ἢ κολυμβήθρα. Δὲν χρειάζεται
νὰ ξεχωρίσουμε.
Ἡ τριπλὴ ἐπανάληψη τοῦ «Πρόσσωμεν».
Τὸ νὰ ψάλλονται μετὰ τὸ «Σταυρὸν χαράξας
Μωσῆς ...» καὶ οἱ ὑπόλοιπες καταβασίαι, ἐνῶ οἱ
εὐχὲς δὲν ἀκούγονται.
Τὸ μὴν νὰ ντύνεται τὸ βρέφος μὲ λευκὰ ρούχα.
Τὸ νὰ ὑποκαθίσταται τὸ βάπτισμα σὲ νερό ἀπὸ
ἀεροβάπτισμα.

ΛΑΘΗ ΣΤΟ ΓΑΜΟ

Ὁ γάμος μεταξὺ ἑτεροδόξων.
Ἐτερόδοξος κουμπάρος.
Ὁ δεύτερος γάμος κληρικῶν (Α' Τιμ. γ' 12,
κανόνες κ. ἄ.).

Ὁ γάμος ἀποσχηματισμένου μοναχοῦ.

Ἡ τέλεση σὲ μονή (ἐγκύκλιος 2968/2015 Ἰ. Συνόδου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος), σὲ προσκυνητάριο ἢ σὲ ἡμέρα νηστείας.

Ἡ τέλεση ἀπὸ σχισματικὸ ἱερέα.

Ἡ τέλεση ἐκτὸς τοῦ ναοῦ.

Ἡ ψαλμώδηση τοῦ «Ἄξιόν ἐστιν».

Τὸ πάτημα τοῦ ποδιοῦ.

Τὸ νὰ μὴν λέγεται ἀπὸ ὅλους τὸ «Πάτερ ἡμῶν...».

Ἡ ῥίψη ῥυζιοῦ, κουφέτων, κερμάτων.

Τὸ νὰ ἀκολουθεῖ βάπτισις τέκνου ἢ τέκνων τῶν νεονύμφων.

ΛΑΘΗ ΣΤΟ ΕΥΧΕΛΑΙΟ

Τὸ νὰ μὴν πίνεται τὸ εὐχέλαιο.

Ἡ τέλεση πολλῶν διαδοχικῶν εὐχελαίων γιὰ ἓνα πρόσωπο.

Τὸ νεκρώσιμο εὐχέλαιο.

ΛΑΘΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΟΝΑΧΙΚΟ ΣΧΗΜΑ

Ἡ τέλεσή του ἐκτὸς λειτουργίας.

ΛΑΘΗ ΣΤΙΣ ΧΕΙΡΟΘΕΣΙΕΣ

Ἡ χειροθεσία ἀναγνώστριας ἢ ψάλτριας.

ΛΑΘΗ ΣΤΙΣ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΕΣ

Ἡ ἀθέτηση τῶν κωλυμάτων τῆς ἱερωσύνης.

Τὸ νὰ γονατίζουν καὶ ἄλλοι ἐκτὸς ἀπὸ τὸν χειροτονούμενο, νὰ τοῦ παραδίδεται καλυμαύχι, ἐπιστήθιος σταυρὸς καὶ νὰ ψάλλεται τὸ «Τίς Θεὸς μέγας...».

ΛΑΘΗ ΣΤΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΝΑΟΥ

Ἡ τέλεση ἀγιασμοῦ.

ΛΑΘΗ ΣΤΟΝ ΜΙΚΡΟ ΑΓΙΑΣΜΟ

Τὸ νὰ εἶναι ἀβαθῆς ἢ λεκάνη μὴ ἐξασφαλίζοντας
τὴν κατάδυση τοῦ σταυροῦ ὀρθίου.

ΛΑΘΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΓΙΑΣΜΟ

Ἡ πρὸς δυσμὰς τέλεση.

ΛΑΘΗ ΣΤΟΥΣ ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ

Τὸ νὰ ψάλλεται τὸ «Θεὸς Κύριος...» χωρὶς τοὺς
στίχους του (ἀταξία).

Ὁ ἀναποδισμὸς τοῦ προκειμένου «Μνησθήσομαι
τοῦ ὀνόματός σου...» σὲ «Τοῦ ὀνοματός σου
μνησθήσομαι...».

Τὸ νὰ μὴν λέγεται, μετὰ τὸ προκείμενο, «Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἐν ἁγίοις ἐπαναπαύη...Πᾶσα πνοή...».

Τὸ νὰ παρεμβάλλονται στὸ «Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου...» «Ταῖς αὐτῶν ἁγίαις πρεσβείαις Χριστὲ ὁ Θεὸς...» κ.ἄ.

Τὸ νὰ λέγονται μεγάλυνάρια τοῦ ναοῦ καὶ ἄλλα, ποὺ δὲν ὑπάρχουν στὸ Ὡρολόγιο.

Τὸ νὰ λέγεται μετὰ τὸ «Πᾶσαι τῶν ἀγγέλων αἰ στρατιαὶ...Ἀμήν».

Τὸ νὰ λέγονται τροπάρια μετὰ τὴν ἀπόλυση.

ΛΑΘΗ ΣΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑ

Ἡ τέλεσή της σὲ σπίτι.

Ἡ ἰδιωτικὴ κηδεὶα σὲ κλειστὸ κύκλο.

Τὸ νὰ εἶναι τὸ φέρετρο κλειστό, ἐκτὸς ἂν ἔχουμε κάποιον σοβαρὸ λόγο ἀπὸ τοὺς ἰατρούς.

Τὰ ἐξεζητημένα στολίσματα.

Ἡ παράλειψη τοῦ κοντακίου «Μετὰ τῶν ἁγίων...».

Τὸ νὰ παραλείπονται οἱ μακαρισμοί.

Τὸ νὰ παραλείπονται τὰ στιχηρὰ μετὰ τὸ «Δεῦτε τελευταῖον ἄσπασμόν...».

Τὸ νὰ λέγεται τὸ «Δεῦτε τελευταῖον ἄσπασμόν...» μετὰ τὴν ἀπόλυση, ἀντὶ πρὶν ἀπὸ αὐτήν.

Ἡ καύση τοῦ νεκροῦ.

ΛΑΘΗ ΣΤΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Ἡ ἀντὶ κολλύβων παράθεση ἄλλων εἰδῶν.

Τὸ νὰ μὴν ἐκκλησιάζονται οἱ συγγενεῖς λόγῳ πένθους.

Ἡ προσέλευση τῶν συγγενῶν κατὰ τὴν ὥρα τοῦ μνημοσύνου, ἀντὶ συμμετοχῆς στὴ λειτουργία.

Τὸ νὰ τελοῦνται διαδοχικὰ ἰδιωτικὰ μνημόσυνα (διάσπαση).

Τὸ νὰ τελοῦνται μνημόσυνα Κυριακή.

Ὁ μέγας στολισμός. Δὲν εἶναι ἐκδήλωση.

Τὸ νὰ λέγονται κατὰ τὶς Κυριακὲς κοντάκιο στὴ λειτουργία «Μετὰ τῶν ἁγίων...» καὶ ἄμωμος κατὰ τὸ κοινωνικό.

Τὸ νὰ τελοῦνται σὲ δεσποτικὲς ἑορτές.

Ἡ παράλειψη τροπαρίων.

Ἡ ἀντικατάσταση τῆς εὐχῆς «Ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πᾶσης σαρκός...».

Τὸ νὰ λέγεται σὲ μνημόσυνο γυναικῶν «Ἀνάπαυσον ὁ Θεὸς τοὺς δούλους σου...», ἀντὶ «τὰς δούλας σου».

Τὸ νὰ λέγεται ἅπαξ τὸ «Κύριε ἐλέησον» στὴν νεκρώσιμη ἐκτενή, ἀντὶ τρεῖς (ὀρθό).

Τὸ νὰ μὴν προηγεῖται τὸ «Κύριε ἐλέησον» γ' πρὶν ἀπὸ τὴ φράση «Τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ...», ἢ ὁποία εἶναι ἀρχὴ ἄλλου αἰτήματος (διακονικοῦ στίχου).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οί πιό πάνω ἐπισημάνσεις δέν εἶναι οὔτε ὅλη ἡ παθολογία τοῦ τυπικοῦ, οὔτε ὁ γράφων εἶναι ὁ ἀληθινὸς προσκυνητὴς «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ». Ἀπλῶς ἀκούει «καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρὸν» (Μτ. κγ' 26), «πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω» (Α' Κορ. ιδ' 40)· «ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος, ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ἐτοιμάσας μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς» (Λκ. ιβ' 47), διότι

«ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα Κυρίου ἀμελῶς»
(Ἱερ. λα΄ 10). «Ἐκαστος ἡμῶν, ἀδελφοί, ἐν τῷ ἰδίῳ
τάγματι εὐαρεστεῖτω τῷ Θεῷ ἐν ἀγαθῇ
συνειδήσει ὑπάρχων, μὴ παρεκβαίνων τὸν
ὠρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα, ἐν
σεμνότητι» (ἀγ. Κλήμεντος Ρώμης Ἐπιστολή
πρὸς Κορινθίους Α΄, 41 (95-96 μ.Χ.) ἔκδ.
Ἀποστολικοὶ πατέρες τ. 3 σ. 312). «Τῷ δὲ Θεῷ
χάρις» (Β΄ Κορ. β΄ 14).